

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM: TEMEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ertuğ CAN¹, Şeyda KILIÇ²

* Bu araştırma, Doç.Dr.Ertuğ Can danışmanlığında tamamlanan, 2. Yazın Yüksek Lisans Tez çalışmasından üretilmiş olup, 19-22 Haziran 2019 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi'nde düzenlenen VI. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuş ve ayrıca geliştirilerek güncellenmiştir.

1 Doç.Dr., Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı, ertugcan@gmail.com, ORCID ID:0000-0002-0885-9042.

2 Uzman, Şeyda KILIÇ, Sağlık Bakanlığı, Edirne İl Sağlık Müdürlüğü, kuranseyda@gmail.com, ORCID ID:0000-0001-7794-995X.

Geliş Tarihi: 05.09.2019 Kabul Tarihi: 06.12.2019

Öz: Bu araştırmanın amacı, öğretmen görüşlerine göre, okul öncesi eğitimde karşılaşılan temel sorunları belirlemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Edirne ili Merkez ilçesine bağlı resmî bağımsız anaokulları ve anasınıfı bulunan okullarda görevli 24 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Veriler, içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Katılımcılara göre, öğrenci aidatlarının düzenli ödenmemesi ve okulların bütçe yetersizliği ekonomik sorunlar arasında görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, ailelerin okul öncesi eğitime yeterli desteği ve ilgiyi göstermemesi nedeniyle, eğitim sürecinde sorunlar yaşandığını belirtmektedirler. Öğretmenlere göre, rehberlik ve denetim sistemindeki yetersizlikler, öğretmenlerin tenefüs sürelerinin olmaması, ikili eğitim uygulaması, personel yetersizliği ve mevzuat yetersizliği okul öncesi eğitimdeki temel sorunlar arasındadır. Öğretmenler, okul öncesi eğitimde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak, okul öncesi eğitimin giderlerinin devlet tarafından karşılanması, ailelerin bilinçlendirilmesi ve okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiğine yönelik önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim politikaları, temel eğitimin sorunları, okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmeni.

PRE-SCHOOL EDUCATION: BASIC PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS

Abstract:

The purpose of this research, according to teacher opinions, determine the basic problems encountered in pre-school education and is to develop solution suggestions for these problems. The study group consisted of 24 pre-school teachers working in official independent kindergartens and kindergartens in Edirne province in 2018-2019 academic year. The research is designed in a qualitative research pattern. The data were evaluated by content analysis. According to the participants, the regularly non-payment of student dues and the lack of budget of the schools are among the economic problems. The majority of the participants stated that there were problems in the education process due to the lack of support and interest of the families in pre-school education. According to the teachers, inadequacies in the guidance and supervision system, lack of teachers' break periods, dual training practice, shortage of staff and lack of legislation are among the problems in pre-school education. In order to solve the problems encountered in pre-school education, the teachers made suggestions that the expenses of pre-school education should be covered by the state, families should be made aware and pre-school education should be included in compulsory education.

Keywords: Education policies, problems of basic education, pre-school education, pre-school teacher.

Giriş

Türkiye’de eğitim politikalarında okul öncesi eğitime öncelik verilmesi 2005 yılından sonra gerçekleşmiş, okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak ve okullaşma oranlarını artırmak amacıyla değişik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, 17. Milli Eğitim Şurası’nda (MEB, 2006), okul öncesi eğitimin 60-72 ay grubu çocuklar için zorunlu olması kararlaştırılmıştır. Bu karar gereğince, Milli Eğitim Bakanlığı 2009-2010 eğitim öğretim yılında, 32 pilot İl’de 5 yaş grubu çocuklara zorunlu okul öncesi eğitim sağlamıştır. Ayrıca, 2017-2019 Orta Vadeli Programı’nda (Kalkınma Bakanlığı, 2016) ve 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde (MEB, 2018) okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesine yönelik hedeflere yer verilmiş ve bu kapsamda gerekli çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir. 2018-2020 Yeni Orta Vadeli Program’da (Kalkınma Bakanlığı, 2017) ise “okul öncesi eğitimin, beş yaş grubu çocuklar başta olmak üzere yaygınlaştırılması” hedeflerine yer verilmiştir. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığının 2016 yılı Faaliyet Raporu’nda (MEB, 2016), eğitim alanındaki faaliyetlerde Bakanlık tarafından “zayıf” olarak

değerlendirilen konular arasında “okul öncesi eğitim imkânlarının yaygınlık ve yeterliliği” yer almıştır.

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması hedefine yönelik olarak Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne yapılan açıklamalarda şu konular üzerinde durulmuştur: Eğitim modellerinin çeşitlendirilerek yaygınlaştırılması ve yapılan yatırımların artırılmasına devam edilmesi, okul öncesi eğitimin tamamen ücretsiz olması ve okul öncesi eğitimin tüm paydaşlarının yeterli farkındalık düzeyine ulaşmasının sağlanması (TEDMEM, 2018).

TEDMEM (2018) raporuna göre, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından “2019 yılına kadar okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi ve okul öncesi eğitimin kademeli olarak %90’ın erişimini sağlayacak ölçüde yaygınlaştırılması” gibi hedefler kamuoyu ile paylaşılmıştır. Ancak, yapılan bu açıklamalara ve politika dokümanlarda yer alan hedeflere rağmen, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerin hangi basamaklar izlenerek gerçekleştirileceği ve çalışmalarda hangi aşamaya geldiği konusunda somut fikirler ortaya konduğunu söylemek güçtür. Okul öncesi eğitimi istenen düzeyde yaygınlaştırmak için bu konunun eğitim gündeminde öncelikli olarak ele alınması, kaynakların hedefe uygun ve politik atmosferdeki değişimlerden etkilenmeden sürekliliği olan bir çerçevede planlanması gerekmektedir.

Okul öncesi eğitime verilen önemin, ülkemizde giderek yaygınlaşması ile okul öncesi eğitim kurumların fiziksel yapıları, sahip oldukları olanaklar, öğrenci sayıları, öğretmen niteliği, okul öncesi eğitim programı, bu kurumlarda öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler, veliler ve onların davranışlarının uygulamalara yansımaları, toplumun okul öncesi eğitime bakışı gibi noktalar dikkat çekmeye başlamıştır (Yalçın Ağgöl ve Yalçın, 2018). Türkiye’de altı yıl aralıklarla yapılan iki araştırmada çocuğun okul öncesi dönemde verilen eğitimden olumlu etkilenmesinin iyi eğitilmiş öğretmenler, öğretmenler ve çocuklar arasında etkileşim, dil açısından zengin bir ortam, sayıları aşağıya çekilmiş sınıflar, öğretmen öğrenci oranlarının yeterli düzeyde olması, güvenli bir ortam, zengin eğitim materyalleri ve yaş grubuna uygun eğitim programlarına bağlı olduğu bulgularına yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarında ayrıca, kaliteli eğitim içermeyen eğitimin çözüm oluşturmadığını ve bu faktörlerin yeterli düzeyde olmadığı kurumlara devam eden çocukların gelişimlerinin de bu olumsuzluklardan negatif yönde etkilendikleri ortaya belirtilmiştir (AÇEV, 2009).

Değişik araştırmalarda (ERG, 2008; Gür ve Çelik, 2009; TED, 2007; TÜSİAD, 2005) ortaya konulan bulgular, Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında hem nitelik, hem de niceliksel birtakım sorunların var olduğunu göstermektedir. İlgili araştırmalarda vurgulanan sorunlar ise şöyle özetlenebilir: 4-6 yaş grubuna ağırlık verilen tek eğitim modeli, eğitime erişimde hedef kitleye ulaşamaması, bölgesel farklılıkların olması, eğitim kurumlarında standartların eksik oluşu ve denetim yetersizliği, mevcut eğitim programının, ülkenin farklı yerlerinde ve farklı koşullardaki çocukların ihtiyaçlarına

tam olarak cevap verememesi ve öğretmen yetiştirmedeki yetersizlikler olarak sıralanmaktadır.

Benzer şekilde, okul öncesi eğitimde karşılaşılan sorunlara ilişkin olarak, Zayımoğlu Öztürk, Kaya ve Durmaz'ın (2015), araştırma bulgularına göre, okul öncesi eğitim öğretmenleri okul yönetimi, zümre arkadaşları, branş/sınıf öğretmenleri ve veliler ile değişik konularda sorunlarla karşılaşmaktadır. Zembat'ın (2012, 208), bulgularına göre ise, okul öncesi eğitimde görevli öğretmenler, yöneticinin özel gün ve haftalarda sunulmak üzere okul öncesi öğretmenlerinden sınıfça hazırlanan etkinlik talep etmesi, anasınıfı aidatlarının kullanımı, sınıfın fiziksel şartlarındaki eksiklikler ve materyal eksikliği, okul öncesi eğitimin öneminin yeterince kavranamaması, öğretmenin yardımcı personel talebine duyarsız kalınması ve yöneticinin öğretmenlere eşit mesafede olmaması, gibi nedenlere bağlı olarak okul yöneticileri ile sorun yaşamaktadırlar. Zembat'ın (2012, 210-211), bulgularına göre, okul öncesi eğitimde görevli öğretmenler, ayrıca meslektaşları ve aileler ile de sorunlarla karşılaşmaktadır. Aileler ile yaşadıkları sorunlar arasında, ailelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgi eksikliği, aile katılım çalışmalarına katılmama, öğretmene güvensizlik, öğretmene müdahale etme ve öğretmeni bakıcı olarak görme, şeklinde bulgular yer almaktadır. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre, okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretmen ve veli görüşlerine göre, okul öncesi eğitimde, "mevzuat, fizikî ve maddî olanaklar, sınıf içi süreçler, eğitim programı ve eğitim materyalleri, üst yöneticiler, iletişim, aile ve çevre" faktörlerine bağlı olarak değişik sorunlarla karşılaşmaktadır.

Yukarıda yer verilen araştırma bulguları dışında, literatür incelendiğinde, pek çok araştırmanın bulgularına (On Birinci Kalkınma Planı, 2019; Gedikoğlu, 2005; Yıldız, 2013; Sildir ve Akın, 2017; Aksoy, 2009; Doğan, 2012; Uysal, 2006; Tok, 2002; Kaya, 2013; Can ve Serençelik, 2017; Ertör, 2015; Kurşunlu, 2018; Özkubat, 2013; Kök ve Diğerleri, 2007; Demir Yıldız, 2018; Ada, Küçükali, Akan ve Dal, 2014; Atalar, 2017; Güleç ve Cömert, 2019; Temiz, 2017; Demircan Aydın, 2017; Ardıç, 2011; Taylan ve Bekman, 2002; Işık, 2013; Tükel, 2017; Köksal, Balaban Dağal ve Duman, 2016) göre, okul öncesi eğitimde okul öncesi eğitim programları, eğitim politikaları, veliler, maddî konular, yönetim, denetim ve rehberlik, okul personeli, mevzuat, öğrenciler ve fiziksel koşullardan kaynaklanan değişik sorunlarla karşılaştığı ve okul öncesi eğitimde niteliğin sağlanabilmesinde bu sorunların çözümünün önemli katkılar sağlayacağı görülmektedir.

Bu nedenle, okul öncesi eğitim altında yaşanan temel sorunların belirlenmesi ve sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi, yaygınlaşma sürecinde altyapı ihtiyaçlarının belirlenerek iyileştirmeye gidilmesi, sürecin verimli bir şekilde yürütülmesi ve nitelikli bir eğitim verilebilmesi açısından son derece önemlidir. Bu kapsamda, eğitim-öğretim sürecinde aktif rol alan öğretmenlerin görüşlerinin alınarak okul öncesi eğitimin mevcut durumunun ortaya konulması, Türkiye'de okul öncesi eğitimin işlevsel hale getirilmesi ve niteliğin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, anaokulu ve bünyesinde anasınıfı bulunan okullarda görevli öğretmen görüşlerine göre, okul öncesi eğitimde karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesidir.

Araştırmada “Okul öncesi eğitim alanında karşılaşılan temel sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?” sorusu araştırmanın temel problemi olarak ele alınmaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2006) göre, nitel olarak yürütülen araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama teknikleri kullanılmakta, algılar ve olayların doğal ortamda gerçekçi olarak ve bütüncül bir şekilde ortaya konulmasına yönelik bir süreç izlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırma yöntemi, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin yaşadıkları deneyimler ve kişisel görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan anlamların sistematik olarak incelenebilmesi nedeniyle araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir (Strauss ve Corbin, 1988; Akt. Ekiz, 2013).

Çalışma, nitel araştırma türlerinden olgubilim desenindedir. Olgubilim deseni; insanların gerçekte farkında oldukları ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadıkları bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan nitel araştırma yöntemidir. Olgu bilim araştırmaları, genellenebilir, kati sonuçlar ortaya koymayabilir. Fakat, söz konusu olgunun daha iyi kavranmasına yardımcı olur ve bu olgunun teorik ve pratiğine yönelik bazı katkılar sağlar. Olgubilim deseninde veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan veya bu olguyu yansıtabilecek dışa vurabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu çalışmada alanda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin deneyimleri ve görüşlerinden yararlanılarak, okul öncesi eğitimin temel sorunları hakkında derinlemesine bilgi sahibi olabilmek ve sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirebilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi kapsamında olgu bilim deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Edirne İl Merkezi’nde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)’na bağlı; 3 bağımsız anaokulu ile bünyesinde anasınıfı bulunan 3 ortaokul ve 14 ilkokul olmak üzere toplam 20 okul ve bu okullarda görevli 24 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubu, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak belirlen-

miştir. Amaçlı örneklemede belirli bir amaç doğrultusunda belirlenen örneklem üzerinde çalışılmaktadır (Şimşek, 2012). Bu kapsamda araştırmacının çalışma grubunun belirlenmesinde araştırmacının amacına uygun olduğu düşünülen, gönüllü ve kolay ulaşılabilir, okul öncesi öğretmenlerinin seçilmesine fırsat tanıyan amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmacıya yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer böylece araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Bu örnekleme yönteminin diğerlerine göre daha az maliyetli oluşu avantajlı yanındır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılması bir nedeni, Edirne İl Merkezi'nde bulunan okulların ulaşılabilirlik açısından araştırmacıya kolaylık sağlaması, ikinci nedeni ise katılımcıların tamamının gönüllü olarak çalışmaya katılmasıdır. Bu kapsamda, araştırmacının çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminin araştırmacının amacına uygun olduğu düşünülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin elde edilmesinde araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanması aşamasında; literatür taraması yapılmış, alanda yapılan benzer çalışmalar incelenmiş ve 20 adet açık uçlu sorudan oluşan taslak görüşme formu hazırlanmıştır. Sonraki aşamada taslak görüşme formunun geçerliliğini sağlamaya yönelik 5 okul öncesi öğretmeni ile görüşülerek pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerle elde edilen veriler ile uzman görüş ve önerileri de dikkate alınarak sorularda düzenlemeler yapılmıştır. Son aşamada eğitim bilimleri alanında uzman 2 akademisyenin görüşü de alınarak, araştırmacının amacına uygun 11 soru seçilmiş ve görüşme formu son şeklini almıştır. Böylece öğretmenlere sorulacak sorular aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

Öğretmen görüşlerine göre okul öncesi eğitimde;

1. Okul öncesi eğitim programının uygulanabilirlik ve yeterliliği nasıldır?
2. Eğitim programının uygulanmasına ilişkin sorunlar nelerdir?
3. Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkileri nelerdir?
4. Velilerle ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?
5. Maddî kaynaklı sorunlar nelerdir?
6. Yönetimsel sorunlar nelerdir?
7. Denetim ve rehberlik sisteminden kaynaklı sorunlar nelerdir?
8. Okul personelinin niteliği ve niceliği ile ilgili sorunlar nelerdir?

9. Yasal düzenlemeler/mevzuata ilişkin sorunlar nelerdir?
10. Öğrencilerden kaynaklanan sorunlar nelerdir?
11. Fiziksel ortama ilişkin sorunlar nelerdir?
12. Sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Verilerin Toplanması

Araştırmada kapsamında verilerin elde edilmesinde nitel araştırmalarda kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Ekiz (2013)'e göre yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar fakat görüşme esnasında katılımcıya esneklik tanıyarak hazırlanmış soruların yeniden düzenlenmesine ve tartışılmasına izin verir. Ayrıca bu türde bir görüşmede araştırılan kişilerin de araştırma üzerinde kontrolleri bulunmaktadır.

Görüşmeler Etik Kurul Kararı ve araştırma izni alındıktan sonra, 11 Şubat 2019 – 30 Mart 2019 tarihleri arasında görüşmeye katılmayı kabul eden katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, gönüllülük esasına göre araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlerin katılımı ile 30-40 dakika arasında değişen görüşmeler sonucunda toplanmıştır.

Görüşmenin güvenilirliğini sağlamak adına araştırma sonucunda elde edilen veriler üzerinde değişiklik yapılmadan ekleme, çıkarma ve yorum yapılmadan ham veriler okuyucuya sunulmuştur. Araştırma kapsamında görüşme yapılan kişilerin kimlikleri gizli tutulmuş ve katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde kodlanarak sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, nitel analiz türlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Nitel veri analizinde araştırmacı topladığı verilerden yola çıkarak bu verilerin içerisinde barındırdığı gizli bilgiyi keşfetmeye ve ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Nitel veri analizi, kuramdan meydana çıkarılan denence veya denencelerin sınanmasına dayalı nicel analiz yöntemlerinden farklı bir analiz yöntemine sahiptir (Özdemir, 2019).

Yıldırım ve Şimşek (2006)'e göre nitel veri analizi: verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere 4 aşamada yapılmaktadır. Bu araştırmada verilerin analizinde bu süreç izlenmiştir. Veri analizi sürecinin geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamaya yönelik olarak bir belli aşamalar takip edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre, nitel araştırmalarda her araştırmacının olayları algılama ve yorumlama şekillerinin farklı olduğu için aynı veriler iki farklı araştırmacı tarafından yorumlandığında farklı sonuçlar elde edilebilmektedir. Bu kapsamda araştırmacılar tarafından oluşturulan kod ve temalar bir başka alan uzmanı tarafından tekrar oluşturulmuş, iki uzman tara-

findan oluşturulan kod ve temaların büyük oranda uyum gösterdiği görülmüştür. Son olarak ise araştırmada katılımcıların görüşlerini doğrudan yansıtan ifadeler verilerek kod ve temalar örneklendirilmiştir. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamaya yönelik olarak katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak bulgular bölümünde sunulmuştur. Araştırma verilerinin analizi sonucunda 12 tema ve 23 alt tema belirlenmiş ve verilerin analizi bu temalara göre yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı (24 kişi) kadınlardan oluşmaktadır. Öğretmenlerin 20'si okul öncesi öğretmenliği, 4'ü çocuk gelişimi bölümü mezundur. Öğretmenlerin çoğunluğunun (17 kişi) görevli olduğu okullarda ikili eğitim yapılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 9'u bağımsız ana okulunda görevli olup, 15'i bünyesinde ana sınıfı bulunan ilkokullarda görev yapmaktadır. Katılımcıların görev yaptığı okullarda, sınıf başına düşen öğrenci sayısı olarak 11 ile 25 arasında değişmektedir.

Araştırma bulgularının incelenmesinde, araştırmaya katılan anasınıfı öğretmenleri ile bağımsız anaokullarında görevli okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinde belirgin bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu sonuç, ana sınıfları ile bağımsız ana okullarında görevli okul öncesi öğretmenlerinin benzer sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunların çözümüne yönelik benzer önerilerde bulduklarını göstermektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programının Uygulanabilirliği ve Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programının uygulanabilirlik ve yeterliliğine yönelik görüşleri Tablo. 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programının Uygulanabilirliği ve Yeterliliğine Yönelik Görüşleri

Tema 1: Eğitim Programının Uygulanabilirlik ve Yeterliliği		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Olumlu	Mevcut program uygulanabilir niteliktedir	6
	Program yeterince esnek	14
	Program merkeze almaktadır	9
	Program oyun temellidir	1
Olumsuz	Program yaratıcılığı desteklemede yetersiz	1
	Öğrenme merkezlerinin oluşturulması okul koşullarına uygun değil	6
	Programdaki kazanımlar çocukların gelişim düzeylerine uygun değil	1
	Programda gün içerisinde uygulanacak etkinlik sayısı azdır	3
Diğer	Program 3 yaş grubu için ağır kazanımlar içermektedir	1
	Programdan ziyade öğretmen niteliği önemli	3
	Her etkinlik için ayrı plan hazırlamak evrak yükünü arttırmaktadır	1

Tablo 1 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğunun okul öncesi eğitim programı hakkında olumlu görüşe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerden bir kısmı programın uygulanabilir ve yeterli (6 kişi) olduğunu ifade ederken, bazı katılımcılar esnek (14 kişi), çocuk merkezli (9 kişi) ve oyun temelli (2 kişi) olmasını programın olumlu yanları olarak nitelendirmiştir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Okul ve aile işbirliği içerisinde yürütüldüğünde iyi yürüten bir program, eski programa göre çocuğun gelişimini daha destekleyici, gösterişten uzak çocuk merkezli ve esnek bir program, oyun temelli olması da güzel, programın eksik bir yönü olduğunu düşünmüyorum, uygulamada sıkıntı yaşamıyoruz materyal sıkıntısı yaşamıyoruz”(Ö3).

“Yeterli ve uygulanabilir bir program olduğunu düşünüyorum, esnek olması uygulamada öğretmene rahatlık sağlıyor, kazanım göstergelerin tekrarlanabilir olması da güzel, davranışa dönüşmediğinde farklı bir etkinlikle o kazanımı tekrar verebiliyorsun”(Ö19).

“Program Türkiye koşullarına uygun değil, okullardaki fiziki şartlar kötü sınıflar küçük çocuk sayısı fazla, özellikle merkezlerin oluşturulması bu koşullarda mümkün değil sınıfı merkezlere böldük ancak geniş alan isteyen oyunlar oynayamıyoruz, grup oyunlarını hiç oynamıyoruz, masa başı etkinliği içinde alan yok sürekli bir yerden bir yere masa çekmekle uğraşıyorum” (Ö10).

“Program, gün içerisinde bir tane etkinlik yapacaksın diyor, etkinlik sayısı az, çocuğu 5 saat boyunca tek bir etkinlikle oyalayamazsın, günde en az iki etkinlik olmalı diye düşünüyorum” (Ö2).

“Programdaki kazanımlar, çocukların gelişim düzeylerine göre basit kalıyor, şimdiki çocuklar 3 yaşında zayıf- şişman, kapalı-açık gibi kavramları biliyor zaten. Özel okullarda artık kodlama eğitimleri veriliyor, sonra İngilizce öğreniyorlar, çocuk için en kritik yaşlar bu yaşlar. Devlet okullarında da branş öğretmenleri tarafından İngilizce, yaratıcı drama gibi farklı dersler verilmeli” (Ö23).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programının Uygulanmasında Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programının uygulanmasında yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Programının Uygulanmasında Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 2: Eğitim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Fiziki yetersizlik	Fizikî yetersizlikler nedeniyle öğrenme merkezlerinin oluşturulamaması	4
	Sınıf büyüklüklerinin hareket gerektiren etkinlikler için yetersiz olması	3
Maddi yetersizlik	Ek kaynak ihtiyacının olması	8
	Sınıf içi malzeme ve donanım sorunu olması	6
Diğer	Sınıfta farklı yaş gruplarının bir arada bulunması	1
	Bakanlık tarafından sağlanan yardımcı kaynağın yetersiz olması	6

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin eğitim programının uygulanma sürecinde en çok karşılaştıkları sorunun ek kaynak ihtiyacı (8 kişi) olduğunu, bakanlık tarafından sağlanan yardımcı kaynağın yetersiz oluşu (6 kişi) ve sınıf içi malzeme ve donanım sorunu (6 kişi) olduğu görülmektedir. Programın uygulanma sürecinde ek kaynak ihtiyacı yaşadıklarını, MEB tarafından sağlanan kaynakların ise ihtiyacı karşılamadığını ifade eden bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Materyal açısından şanslıyız okul yönetimi gereken desteği sağlıyor ancak ek kaynak ihtiyacı duyuyoruz Bakanlığın gönderdiği yardımcı kitaplar bu yaş grubu için hafif kalıyor, ilkökula hazırlık için yetersiz, ancak ben tecrübeli olduğum için programa sabit kalmıyorum” (Ö5).

“Yardımcı kaynak konusunda sıkıntı yaşıyoruz, ek kaynak ihtiyacımız var bakanlık tarafından yollanan kitaplar 4 yaş grubu için ideal ancak anasınıfı için basit kalıyor” (Ö9).

“Ek kaynak ihtiyacımız var, el ele 1-2-3 kitapları güzel ancak yetersiz, özellikle görsel olarak çocukların dikkatini çekmiyor mesela akıllı tahtamız var ancak onunla uyumlu değil, DVD şeklindeki setlerden daha fazla yararlanıyoruz” (Ö12).

“Materyal imkânları tüm okullarda eşit olsa program daha işlevsel olacak, eğitim programının uygulanabilirliği materyale bağlı, materyal eksikimiz çok fazla” “...program öğrenme merkezleri oluşturun diyor ancak, merkezler çok yetersiz tam anlamıyla oluşturamadık, çocuğun dikkatini çekmiyor, çocuğu destekleyici hiçbir oyuncak yok” (Ö14).

“Programı uygulamada en çok materyal konusunda sıkıntı yaşıyorum, ailelerin durumu belli aîdat bile alınmıyor, çoğu materyali kendim karşılıyorum evden getiriyorum artık materyallerle bir şeyler yapmaya çalışıyorum, öğrenme merkezlerimiz çok yetersiz çocukların ilgisini çekmiyor gördüğünüz gibi bomboş” (Ö11).

“Program güzel ancak okulun fiziki şartları uygulamayı zorlaştırıyor, programda çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesi esas ancak bizim okulumuzda çocukların uygulama yapacağı bir mutfak yok, deney yapabilecekleri bir alan yok araç gereç yok, materyal eksikimiz çok fazla” (Ö20).

“Şu anda sınıfımda hem 4 yaş var hem de 5 yaş aradaki 3 ay bile özellikle zihinsel gelişim açısından fark yaratıyor (Sınıfta farklı yaş gruplarının olması etkinlikler sırasında sıkıntı yaratıyor, farklı çalışmalar yapmak zorunda kalıyoruz.) farklı çalışmalar yapmak zorunda kalıyoruz” (Ö2).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Politikalarının Okul Öncesi Eğitim Uygulamalarına Etkilerine Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim uygulamalarına etkilerine yönelik görüşleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Politikalarının Okul Öncesi Eğitim Uygulamalarına Etkilerine Yönelik Görüşleri

Tema 3: Okul öncesi eğitim politikalarının okul öncesi eğitime etkisi		
Alt Tema	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Zorunlu okul öncesi pilot uygulama	Pilot uygulama ile birlikte öğrenci sayısı arttı	1
	Çocukların devam zorunluluğunu gerektiren yaptırımlar uygulanmadı	5
	Pilot uygulamanın okullaşmaya etkisi olmadı	2
	Pilot uygulama ile okullarda altyapı yetersizliğiyle ilgili sorunlar yaşandı	7
4+4+4 eğitim sisteminin okul öncesine etkisi	Anasınıflarında farklı yaş gruplarının bulunması eğitim kalitesini bozdu	1
	İlkokula hazır olmadan başlayan çocuklarda okul kaygısı oluştu	6
	Okul öncesi yaşının küçülmesiyle birlikte eğitim özbakıma yönelik oldu	1
	Okula başlama yaşı küçüldü	5
	Velinin anasınıfına olan ilgisi arttı	2
Diğer	Velinin anasınıfına olan ilgisi azaldı	6
	Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına yönelik fikrim yok	13
	4+4+4 eğitim sisteminin okul öncesi eğitime etkisine yönelik fikrim yok	3

Tablo 3 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin zorunlu pilot uygulama ile ilgili ağırlıklı görüşünün uygulama ile birlikte okullarda altyapı yetersizliğine bağlı sorunların yaşandığı (7 kişi) yönünde olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarıdan fazlası (13 kişi) zorunlu okul öncesi eğitim uygulamasına yönelik bir fikri olmadığını belirtmiştir. Bu konudaki bazı öğretmen görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Biz okul olarak iyi bir bölgedeyiz öğrenci sayımız yüksek ancak dezavantajlı bölgelerde durum aynı değil bir kere altyapıları yetersiz, okul bütçeleri yetersiz bazı okullarda öğretmen bile yok ücretli öğretmenler görev yapıyor, yardımcı personel sıkıntıları yaşıyor çünkü ana sınıfı aidatlarla dönüyor bahsettiğim okullardaki öğrenci kitlesi belli zaten ailelerden aidat alınamıyor” (Ö23).

“Eğitimi deneme tahtasına çevirdiklerini düşünüyorum sürekli bir şeyler deniyor. Bir kere okullar hazır değil uygulama için, zorunlu deniyor ancak aidat isteniyor gerekli personel sağlanmıyor aileler ve çalışanlar birçok zorlukla karşı karşıya bırakılıyor” (Ö25).

Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması ile ilgili bir diğer görüş ise pilot uygulama sürecinde çocukların devam zorunluluğunu gerektiren yaptırımların uygulanmadığı (5 kişi) yönündedir. Bazı öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

Öğretmen Ö11'de pilot uygulama sürecinde çocuğunu okula yollamayana karşı yaptırım olmamasını *"Devam sağlamayanlarda var ve yollamayana herhangi bir yaptırım uygulanmıyor, zorunlu olduğu takdirde mutlaka bunların takibi yapılmalı"* şeklindeki ifadesiyle eleştirmekle birlikte *"Zorunlu pilot uygulamayı destekliyorum katılımı arttırdı"* ifadesiyle uygulamanın olumlu yönüne vurgu yapmaktadır.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına ilişkin görüş bildirdiği bir diğer husus ise 4+4+4 eğitim sisteminin okul öncesi eğitime etkilerine yöneliktir. Bazı öğretmenlere göre, 4+4+4 eğitim sistemi ile birlikte çocukların hazır olmadan ilkokula başlaması okul kaygısının oluşmasına (6 kişi) neden olmuştur. Bu konuda öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

"6 yaş okula başlamak için çok erken çocuk henüz kas gelişimini tamamlamamış oluyor burada ilkokulda birçok probleme neden olabilir, zorlanan çocuk okuldan soğuyabilir kendini değersiz ve başarısız hissedebilir, okul öncesi eğitim alan çocuksa hazır bir şekilde ilkokula başlıyor. Her aile bilinçli değil kendi isteğiyle okul öncesi eğitim aldırıyor bu nedenle zorunlu olması gerekiyor" (Ö5).

"4+4+4 eğitim sistemiyle birlikte çoğu aile gerek okul öncesi eğitimi ihtiyaç olarak görmediği gerekse maliyetli olduğu için çocuğunu 1. sınıfa başlattı, okul öncesi çocuk için önemli bir dönem ve bu eğitimi alan çocuklar ilkokul da daha başarılı oluyor direk ilkokula başlayan çocuklarda bence tam tersi bir durum oluştu bu da ilkokuldaki eğitimin kalitesini düşürdü" (Ö11).

"4+4+4 eğitim sistemini pedagojik açıdan doğru bulmuyorum, 6 yaşın zihinsel gelişim, kas gelişimi olarak 1. Sınıfa hazır olmadığımı düşünüyorum, çocuk hazır olmadığından dolayı fazlasıyla zorlanıyor özellikle hiç okul öncesi eğitim almayan çocuklar için durum daha da zor kalem tutamayan çocuklar oluyor, çocukta okula başlar başlamaz başarısızlık hissi oluşuyor" (Ö23).

"4+4+4 eğitim sistemi, okul öncesi eğitimi kesinlikle olumsuz etkiledi. Pek çok aile çocuk okula hazır olmadan ilkokula başlattı, okul öncesine olan talep azaldı" (Ö6).

"Okula başlama yaşının aşağı çekilmesi Türkiye için uygun değil hiç okul öncesi eğitim almamış çocuk sayısı oldukça fazla aileler bilinçli değil çoğu çocuğunu direk ilkokula başlattı anasınıfına olan ilgi iyice azaldı" (Ö18).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Velilerden Kaynaklı Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde velilerden kaynaklı yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo. 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Velilerden Kaynaklı Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 4: Okul öncesi eğitimde velilerle yaşanan problemler		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Aile tutumu	Eğitim sürecinde aile katılımının olmaması	4
	Eğitim sürecinde öğretmene müdahalenin fazla olması	4
	Öğretmenlerden beklenti ve taleplerin fazla olması	3
	Okul ve aile arasında tutum birliğinin olmaması	4
	Velinin okul öncesi eğitimin öneminin farkında olmaması	3
	Velinin ilgisiz olması	4
	Okulda verilen eğitimin evde desteklenmemesi	2
	Öğretmene bakıcı muamelesi yapılması	7
Diğer	Sorun yaşanmamaktadır	5

Tablo 4. İncelendiğinde, öğretmenlerin velilerle yaşanan problemlere ilişkin ağırlıklı görüşünün öğretmene bakıcı muamelesi yapılması (7 kişi) olduğu görülmektedir. Bazı öğretmenler (5 kişi) sorun yaşanmadığını ifade ederken; öğretmenlerin bir kısmı (4 kişi) eğitim sürecinde aile katılımının olmamasını, bir kısmı (4 kişi) eğitim sürecinde öğretmene müdahale edilmesini, bazı katılımcılar (4 kişi) okul ve aile arasında tutum birliğinin olmamasını, bir kısmı ise (4 kişi) velilerin ilgisiz olmasını yaşanan önemli problemler olarak ifade etmişlerdir. Bunlar dışında öğretmenlerin velilerden kaynaklı yaşanan problemlere ilişkin görüşleri sırasıyla velinin öğretmenden beklenti ve taleplerin fazla olması (3 kişi), velinin okul öncesi eğitimin öneminin farkında olmaması (3 kişi) ve okulda verilen eğitimin evde desteklenmemesidir (2 kişi). Bu konudaki bazı öğretmen görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Veliler eğitime çok fazla müdahale ediyor, bu da bende stres yaratıyor, bir de tatminsiz sürekli etkinlik isteyen veliler var ama aile katılımı gerektiren konular olduğunda dahil olmuyorlar” (Ö2).

“En çok sıkıntı yaşadığım veli grubu, her şeyi bildiğini zanneden, öğretmeni dinlemeyen, öğretmene müdahale eden ve çocuğunu yeterince tanımayan veliler. Hâlâ bakıcı muamelesi yapan veliler de mevcut” (Ö8).

“Velilerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyleri yetersiz, sürekli öğretmene müdahale ediyorlar. Ev hanımı velilerimizin katılımı daha yüksek ancak çalışan aileler çoğunlukla katılmıyor. Genel anlamda eğitimin önemi konusunda farkındalıkları yüksek ancak hâlâ bizi bakıcı okulu da bakımevi olarak gören veliler var” (Ö15).

“İlgisiz veliler oluyor okulun düzenlediği etkinliklere karşı oldukça ilgisiz oluyorlar. Ya da tam tersi okulun yaptığı her çalışmayı yetersiz bulan, beğenmeyen eleştiren veliler de oluyor. Sınıf çalışmalarına müdahale etmeye çalışıyorlar hatta öğretmenlerden görevleri dışında beklentileri oluyor, kısacası öğretmene bakıcı gözüyle bakıyorlar” (Ö24).

“Evede kaliteli vakit geçirilmiyor, anne bir yerde iş yapıyor, çocuk ya televizyon izliyor ya da telefonla oynuyor, eğitim okulda kalıyor, çok az kişi evde devamını sağlıyor. Sınıfa velileri davet ediyorum genelde katılım sağlanıyor. Hâlâ bakıcı muamelesi mevcut, çocuğu sınıfa getiriyor ayakkabısını benim çıkarmamı bekliyor, 4-5 aile eğitim alsın diye yolluyor diğerleri çocuk orada oyalansın ben evde rahat edeyim diye düşünüyor. Gösterilen davranış veli evde uygulamadığı için okulda kalıyor veli eğitilmediği sürece ilerleyebileceğimizi düşünmüyorum” (Ö20).

“Okul öncesi dönemde özellikle anne baba tutumu çocuğun davranışını şekillendiriyor, okul kurallarını aile evde de uygulamalı ki çocuk öğrensın ancak evde çocuklara sınır koyulmuyor” (Ö9).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimde Maddî Konularda Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde maddî konularda yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimde Maddî Konularda Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 5: Ekonomik Nedenler		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Öğrenci Aidatları	Aidatların düzenli ve tam ödenmemesi	4
	Aidat miktarları okul giderlerini karşılamada yetersiz kalması	2
	Ailelerin aidat vermek istememesi	1
Bütçe Yetersizliği	Yardımcı personel alımı yapılamaması	2
	Sınıflara materyal/oyuncak alımı yapılamaması	6
	Öğrencinin beslenme ihtiyacının okul tarafından karşılanamaması	4
	Kırtasiye ihtiyaçlarının karşılanamaması	2
	Sınıf demirbaşlarının yenilenememesi	2
Diğer	Sorun yaşanmamaktadır	7

Tablo 5 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerine göre maddi konularda en çok bütçe yetersizliği (16 kişi) nedeniyle sorun yaşanmaktadır. Öğretmenlere göre bütçe yetersizliği ile ilgili en çok sınıflara materyal/oyuncak alımı yapılmasında sorun yaşanmaktadır. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Okulumuzda sadece beslenme için aidat alınmıyor, yardımcı personel olarak İŞ-KUR personeli var, ancak bizim dışımızda okuldaki başka işlerle de ilgileniyor, aidatlar biraz daha yüksek olsa belki bir yardımcı personel alınabilir, şu anki aidat ucu ucuna yeterli oluyor, bütçemiz oldukça kısıtlı kırtasiye için sene başında belli bir ücret alıyoruz eksilme olduğunda sıkıntı yaşıyoruz, sınıfa ekstra bir materyal ihtiyacı olsa karşılamamız mümkün değil” (Ö13).

“Aidat alınmadığı için ihtiyaç olduğunda veliden talep ediyorum bunu karşılamak istemeyenler oluyor, malzemeleri sene başında toplu olarak alıyorum kişi sayısına bölüyorum durumu olmayan ailelerde yararlanmış oluyor. Beslenme için ayrı ücret almıyoruz liste veriyorum dışına çıkmamaları için uyarıyorum ama çıkanlar oluyor, öyle olduğunda da çocuklar birbirlerinin yemeklerine bakıyor” (Ö23).

“Malzemeleri veli karşıladığı için malzeme listesi hazırlanırken sorun yaşıyoruz. Personel giderlerinin bir kısmı okul bütçesinden karşılanıyor maaş ve sigorta maliyeti yüksek olduğu için bazı seneler personel sayımızın düştüğü oluyor, sınıflara materyal alınmıyor teknolojik donanım yönünden sınıflarda eksiklikler var” (Ö24).

“Öğrenci aidatları düzenli ödenmiyor bunun maddi yetersizlikten değil ailenin okul öncesi eğitime önem vermemesinden kaynaklandığını düşünüyorum, çoğu velim bu meblağı karşılayacak düzeyde aidatlar her şey için yeterli olmuyor bakanlık tarafından kırtasiye desteği yapıldı ancak her çocuk alamadı birde yollanan ürünler çok kalitesiz kalem kağıda rengini bile vermiyor” (Ö15).

“Bazı aileler aidat vermek istemiyor çok düşük bir ücrette olsa vermiyorlar anasınıfına ayıracak paraları yok, anasınıfına önem vermiyorlar, aidat istendiği takdirde yollamayacaklarını ifade ediyorlar” (Ö7).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yönetiminden Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kurumlarının yönetiminden kaynaklanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yönetiminden Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 6: Yönetimsel sorunlar		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Yönetimin okul öncesi eğitime bakış açısı	Öğretmen üzerindeki idare baskısının fazla olması	2
	İdarenin veliyi memnun etme odaklı davranması	2
	İlköğretim okullarında alınan kararlarda okul öncesi öğretmenlerinin fikirlerinin göz ardı edilmesi	2
	Önemli günler dışında okul öncesi öğretmenleriyle işbirliği yapılmaması	3
	İlköğretim bünyesindeki okullarda bulunan anasınıflarının geri planda kalması	6
	Yöneticilerin anasınıfına yeterli desteği sağlamamaları	3
Diğer	Sorun yaşanmamaktadır	11

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yarıya yakını (11 kişi) yönetimsel sorun yaşanmadığını belirtmektedir. Katılımcılara göre, okul öncesi eğitim kurumlarının yönetiminden kaynaklı en çok yaşanan sorunlar; ilköğretim bünyesinde bulunan anasınıflarının geri planda kalmasıdır (6 kişi). Buna ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Daha önce anaokulunda çalıştım oradaki gibi bir destek söz konusu değil ama ihtiyaçlarımızı belirttiğimizde karşılanıyor. Okul öncesi eğitimi destekliyorlar ancak fazla bilgiye sahip değiller o yüzden bazen göz ardı edilebiliyoruz özellikle yardımcı personel isteğimizi gereksiz görebiliyorlar” (Ö1)

“Sözde okul öncesi eğitim destekleniyor, ancak her zaman ikinci planda oluyoruz, mesela bir duyuru yapılıyor en son ben haberdar oluyorum, toplantılara dahil ediliyoruz ancak fikrimiz önemsenmiyor sadece belirli gün ve haftalarda, bayramlarda bizimle işbirliği yapılıyor” (Ö18).

“Toplantılara çağırılıyor, ancak çoğu zaman konu mankeni gibi oturuyoruz söylediklerimiz dikkate alınmıyor, bahçe için düzenleme yapılması gerektiğini her toplantıda söyledim daha geçtiğimiz yıl yapıldı” (Ö20).

“Öğretmenin üzerinde baskı çok fazla iki dakika bile molaya çıkamıyoruz, sınıfa yardımcı personeli bırakıp çıkmamız hoş karşılanmıyor daha çok veliyi memnun etmek üzerine bir eğitim verilmeye çalışılıyor, öğretmenlerden sürekli etkinlik yapması ve veliyle paylaşması isteniyor” (Ö4).

“Öğretmen üzerindeki idare baskısı çok fazla. Yönetim öğretmene angarya evrak işleri yük-lüyor. Milli eğitimin ve yönetimin yürütülmesini istediği proje sayımız o kadar çok ki proje uygulamaktan normal eğitimimizi uygulayamıyoruz, proje sayısı az olmalı her sınıfa 1 proje yeter...” (Ö24).

“Yönetimin eğitime bakış açısı eğitim sürecinin kaliteli bir şekilde yürütülmesinden ziyade ortaya çıkan sonuç üzerine odaklı yani çocuğun yaratıcılığının desteklenmesinden çok, güzel bir şekilde taşımadan boyanmış veya düzgün kesilmiş bir resmin sergilenmesi daha önemli yani veliye bir şeyleri kanıtlamaya çalışmak gibi bir çaba söz konusu” (Ö5).

“Burada önemli olan idarenin okul öncesi eğitimin önemi konusundaki farkındalığı ve öne-mi ne kadar biliniyorsa yapılan iş o kadar ciddiye alınıyor, ilkokullardaki yöneticilerin alan dışından olması, anasınıfları dışında yapacak bir sürü işlerinin olması, anasınıflarının unutulma-sına neden oluyor, ihtiyaç duyduğumuz desteği göremiyoruz maalesef” (Ö8).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimde Denetim ve Rehberlik Alanında Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde denetim ve rehberlik alanında yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimde Denetim ve Rehberlik Alanında Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 7: Denetim ve Rehberlik Sistemi		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Yetersiz denetim ve rehberlik	Müdürlerin okul öncesi eğitim konusunda bilgi eksikliği	7
	Denetimin yönerge üzerinden yapılması, eğitimsel boyutunun olmaması	2
	Denetimde kişisel ilişkilerin ön planda olması, objektif değerlendirme yapılamaması	6
Diğer	Sorun yaşanmamaktadır	11

Tablo 7 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin ağırlıklı olarak denetim ve rehberlik alanında sorun yaşanmadığını (11 kişi) belirttiği görülmektedir. Bazı katılımcılara göre ise rehberlik ve denetim alanında yaşanan sorunlar sırasıyla müdürlerin bilgi eksikliği olması (7 kişi) ve denetimde kişisel ilişkilerin ön planda olmasından (6 kişi) kaynaklanmaktadır. Bazı katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Öğretmenin denetimi artık idare tarafından yapılıyor öğretmen artık daha rahat teftiş baskısı yaşamıyor, müfettişler zaten öğretmenin ihtiyaç duyduğu rehberliği sağlayamıyordu bu anlamda özellikle anasınıflarında değişen bir şey olmadı” (Ö10).

“Okul müdürü alanı bilmediği için öğretmenin ihtiyaç duyduğu rehberliği sağlayamıyor, denetim müdür tarafından yapılıyor ancak idareci öğretmen arasındaki ilişkiden dolayı objektif bir denetim yapılamayabilir denetimin dışarıdan bir göz tarafından gerçekleştirilmesini daha doğru buluyorum” (Ö11).

“Müfettiş o anki durumu değerlendiriyordu denetimi müdürün yapması daha doğru hem okulun koşullarını daha iyi biliyor hem de öğretmeni daha iyi tanıyor denetimi daha geniş bir zamana yayıyor o anla değerlendirmiyor, her alan gelip sınıfı gözlemleyebiliyor. Rehberlik konusunda müfettişten farkı yok değişen pek bir şey olmadı yani müdürler de özellikle anasınıf- larındakiler alandan olmadığı için bilgisizler” (Ö18).

“İdareciler okul öncesi eğitim konusunda bilgi sahibi olmadıkları için öğretmene rehberlik yapamıyor, ilköğretim müfettişinden bir farkları yok, müfettiş bizi 40 dakikada değerlendirip notunu veriyordu mesela çocuklar sınıfa yabancı biri girdiğinde şımarıyorlar bu durum müfettiş geldiğinde yaşandığında sınıfa hakim değilsin eleştirisi yapılıyordu şu an daha rahatız müdürümüz denetim yapmaya gelmiyor sınıfımıza ziyarete geliyor çocuklarla şakalaşıyor, sohbet ediyor çocuklarda daha mutlu oluyor bizde, planlarımızı bakıyor, toplantı tutanaklarımıza inceliyor” (Ö20).

“Şu anki uygulamada yönetimle ilişki ön planda oluyor en belirgin eksik yönünün bu olduğunu düşünüyorum. Eski sistemde müfettiş yılda 1 kez gelip öğretmenin tüm emeği 1 saatlik gözlemlerle değerlendiriyordu, denetim daha ziyade evrak üzerinde oluyordu işte defterleri kontrol ediyordu sınıf ortamına çocuklarla iletişimine bakılmıyordu şimdi müdür geliyor dersini izliyor, defterlerine bakıyor yapılan iş hemen hemen aynı aslında ancak okulu tanıyan koşulları bilen biri olduğu için öğretmenin üzerindeki baskı ortadan kalkıyor. Müdür çocuklarla iletişim kuruyor sohbet ediyor müfettiş defterleri kontrol eder giderdi şu anki sistemin daha iyi olduğunu düşünüyorum ancak özellikle rehberlik açısından çok eksiklikleri var eski sistemden hiçbir farkı yok aslında müfettişte alan bilgisi olmadığı için öğretmene rehberlik edemiyordu yöneticiler de aynı şekilde” (Ö23).

“İdareyle sorun yaşamıyorsan rahat bir denetim geçiriyorsun ancak tam tersi durum söz konusu olduğunda teftiş gibi geçiyor. Öğretmenle idarenin arası çok iyiye de objektif bir denetim yapılamıyor birçok şey göz ardı edilebiliyor yeni sistemi objektif değerlendirmeyi ortadan kaldırdığı için etkili bulmuyorum” (Ö24).

“Tıkandığımız noktada yönetici rehberlik edemiyor çünkü, alanla ilgili bilgi düzeyi yeterli değil, müdürde evrak kontrolü, dosyaları inceleme, şeklinde bir denetim yapıyor bu noktada diğerinden bir farkı yok, günlük ve aylık planlarımıza bakıyor, kontrol ediyor, ama bence müdürler bu konuda kendini geliştirmeli, eğitmeli, kâğıt üzerinde bir denetim yapmamalı, yani bir şeylerin yapılıp yapılmadığına değil, yapılanın doğru yapılıp yapılmadığına bakılmalı” (Ö17).

“Denetim olması gerektiğini düşünüyorum çünkü, öğretmen bir şeyler yapmaya çalışsa bile eksiklik var olduğunda tek başına yeterli olamıyor, denetim sırasında bu eksiklikler fark edilebilir ancak, denetim yönerge üzerinden öğretmeni değerlendirme noktasında olmamalı, bu daha çok eksiklikler neler? Bunların tespiti yönünde olmalı” (Ö16).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Çalışanlarının Nitelik ve Niceliği İle İlgili Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul çalışanlarının nitelik ve niceliği ile ilgili yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Çalışanlarının Nitelik ve Niceliği İle İlgili Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 8: Personel sorunları		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Personel eksikliği	Yardımcı personel sayısının yetersiz olması	8
	Rehber öğretmen eksikliği	4
	Yardımcı öğretmen eksikliği	6
Personel niteliği	Yardımcı personelin niteliksiz olması	1
	Yöneticilerin okul öncesi konusunda bilgisiz olması	2
Diğer	Yardımcı personelin okulun diğer işleriyle de ilgilenmesi	4
	Öğretmen adaylarının mesleğe karşı ilgisiz tutumu	1
	Personel niceliği ile ilgili sorun yaşanmamaktadır	6
	Personel niteliği ile ilgili sorun yaşanmamaktadır	20

Tablo.8 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin tamamına yakınının (20 kişi) okullarında personel niteliği ile ilgili sorun yaşanmadığını belirttiği görülmektedir. Bazı katılımcılar ise personel niteliği ile ilgili yaşanan sorunları sırasıyla yöneticilerin okul öncesi eğitim konusunda bilgisiz olması (2 kişi), yardımcı personelin niteliksiz olması (1 kişi) olarak belirttiği görülmektedir. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Yöneticiler okul öncesi alanını bilmiyor, hizmet içi eğitimlere katılabilirler aslında ama gerek duyulmuyor. Öğretmenin sürekli kendini geliştirmesi isteniyor, 28. Yılımdayım hala bir şeyler yapmaya çalışıyorum seminerlere kurslara katılıyorum, internette yararlanıyorum, yöneticilerde bunu yapabilir” (Ö20).

“Öğretmen niteliği her şeyden daha iyi önemli diye düşünüyorum o yüzden üniversiteye girişte puanla birlikte mesleğe yatkınlıkları da değerlendirilmeli gelen stajyerlere dikkat ediyorum bazıları sadece dikiliyor çocukla hiç iletişime geçmiyor. Öğretmen sürekli kendini geliştirmeli, ben seminerlere katılıyorum, süreli yayınları takip ediyorum bu şekilde kendimi geliştirmeye çalışıyorum” (Ö19).

“5 tane İŞ-KUR’dan 2 tane de hizmet alımıyla gelen yardımcı personelimiz var, öğrenci merkezli bir eğitim isteniyorsa her sınıfta bir tane yardımcı öğretmen olmalı, her anaokulunda rehber öğretmen olmalı, bazen çocukla ilgili bir durum fark ediyorsun veliyle konuşuyorsun

ancak seni dinlemiyor rehber öğretmen bu noktada çok faydası oluyor, herhangi bir sorun yaşadığımızda direk iletişime geçebiliyoruz” (Ö6).

“Anasınıfında sınıfta iki tane öğretmen olmalı, sınıfta 24 öğrencim var her biriyle bire bir ilgilenemiyorum bir de kaynaştırma öğrencisi olduğunda işim daha da zorlaşıyor” (Ö7).

“Rehber öğretmenimiz yok. Anaokullarında rehber öğretmen olması zorunludur çünkü öğretmenin, çocukların ve hatta velilerin ihtiyacı var. Çocukların problem davranışlarının okul öncesi dönemde çözülmesi, sonraki yıllarda oluşabilecek daha büyük problemleri engeller. Öğretmenin bazı konularda ikna edemediği veliyi rehber öğretmen ikna edebilir. Sınıf içerisinde yaşanan durumlarla ilgili öğretmen rehber öğretmenden destek alabilir” (Ö24).

“Yöneticilerin okul öncesi eğitim alanında bilgisiz olduklarını düşünüyorum, bir tane yardımcı personelimiz var ancak, bazen idare tarafından başka işlerde veriliyor, sabit bir personelimiz yok. Rehber öğretmene çok ihtiyaç duyuyoruz özellikle, sene başında çocuğun okula uyumu ile ilgili bir problem yaşandığında gerekiyor” (Ö23).

“Yardımcı personelimiz yok bir tane hizmetli var ama sadece anasınıfı ile ilgilenmiyor biz gittikten sonra temizliği yapıyor, kahvaltı yapıldıktan sonra sınıfı elimden geldiğince temizliyorum sonra etkinliğe devam ediyorum” (Ö16).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Alanındaki Mevzuatla İlgili Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim alanındaki mevzuatla ilgili sorunlara yönelik görüşleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Alanındaki Mevzuatla İlgili Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 9: Yasal Düzenlemeler		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Mevzuat yetersizliği	Öğretmenlerin teneffüs/molalarının olmaması	17
	İkili eğitim uygulaması	5
	Ders sürelerinin uzun olması	3
Özlük Hakları	Maaş karşılığı girilen ders saati sorunu	3
	Ücretli öğretmenlik uygulaması	4
Diğer	Sorun yaşanmamaktadır	3

Tablo 9 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (17 kişi) okul öncesi eğitim alanındaki mevzuatla ilgili sorunların başında öğretmenlerin teneffüs/mola sürelerinin olmamasının geldiğini belirtmektedir. Katılımcı görüşlerine göre diğer sorunlar ise sırasıyla ikili eğitim uygulaması (5 kişi), ücretli öğretmenlik (4

kişi), ders sürelerinin uzun olması (3 kişi) ve maaş karşılığı girilen ders saati (3 kişi) olarak belirtilmiştir. Katılımcılardan 3'ü ise okul öncesi eğitim alanındaki mevzuatla ilgili sorun yaşanmadığını belirtmiştir. Konu ile ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

"Teneffüs olmasa da bir 10 dakika molaya ihtiyaç duyuyoruz, bir süre sonra performansım düşüyor" (Ö5).

"Aralıksız eğitim öğretmenin performansını kötü yönde etkiliyor, tuvalete bile gidemediğim zamanlar oluyor" (Ö6).

"6 saat boyunca hiç ara vermeden sınıfta duruyor olmak çok yorucu, öğretmenin yorgunluğu öğrenciyeye de yansıyor çocuklarda bir süre sonra sıkılıyor" (Ö7).

"Teneffüs olmaması çok büyük bir problem, öğretmen mola vermediği için performansı düşüyor" (Ö9).

"Ara veya teneffüs olmaması bir sorun ancak şu an şartlar teneffüs için mümkün değil, teneffüs olsa çocukların çıkacağı bir bahçe yok, fiziksel şartlar uygun değil. 50 dakika ders fazla değil aslında, 50 dakika boyunca aktif ders yapmıyoruz bu sürenin içerisinde kahvaltı var, serbest oyun var, ayrıca 50 dakikalık süre kısaltıldığında nasıl olacak? ücretlendirme nasıl yapılacak?" (Ö17).

"İkili eğitimi doğru bulmuyorum çocuğun zihninin en açık olduğu saatler sabah saatleri, öğlenci grup her açıdan daha dezavantajlı özellikle kış aylarında karanlıkta çıkıyorlar, tam gün eğitim daha doğru 8.30'da başlasın 13.30'da bitsin. Bir de şu an diğer grupla aynı sınıfı paylaşıyoruz sınıfta iki grubunda eşyaları olduğu için alan daha da daralıyor" (Ö2).

"Ülkenin koşulları ikili eğitime mecbur bırakıyor sınıflardaki çocuk sayısı fazla ama sınıf sayısı, okul sayısı az, bunlar düzeltilmeden tam güne geçilmemeli. Ders sürelerinin uzun olduğunu düşünüyorum özellikle 3 ve 4 yaş için. Aralıksız eğitim öğretmeni çok zorluyor, öğretmen sürekli konuştuğu ve hareket halinde olduğu için yıpratıyor, 5 dakika bile olsa mola olsa yeterli molaya sadece stajyer olduğunda çıkabiliyorum. Ücretli öğretmenler birçok haktan mahrum kalıyor, aynı emek ve zamanı harcıyor ancak ücretler haklar"

"Ben ücretli öğretmenim veliler arasında şöyle bir algı var atanamamış yetersiz, mesela bir hizmetlimiz var bende daha fazla maaş alıyor, diğer öğretmen arkadaşlarımla aynı emeği veriyorum aynı çalışma saatlerine sahibim farklı ücretler alıyoruz, eşit haklara sahip değiliz. Sabah 09:00'dan öğlen 13:00'a kadar hiç aram yok, molaya ihtiyaç duyuyorum" (Ö16).

"Hiç ara vermeden 5 saat boyunca çalışmak zorunda kalıyoruz, hep sınıftayız insan haklarına da aykırı bir durum her işte mola vardır, en azından tuvalete gidip gelmek için bir 10 dakika mola vermek istiyoruz, mola verebilen idarenin keyfine kalmış idareci ile problem yaşayabiliyoruz uyarabiliyor 'neden buradasın' diye. Sınıf öğretmenleriyle aynı saat ders yapıyoruz ancak biz full çalışıyoruz aynı ücreti alıyoruz onların teneffüsleri de var" (Ö23).

“Okulda yeterli derslik varken ikili eğitim yapılmasına gerek olmadığını düşünüyorum. Ders 8:00’da başlamasına rağmen öğrencilerin okula gelişi 8:30’u buluyor. Derse bu kadar erken başlamanın eğitimi olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Yine öğrencilerin çıkış saatleri 18:00 veli 17:30 da gelip almak istiyor. Bence 8:30-13:30 veya 09:00-14:00 çalışma saatleri olmalı ve ikili eğitim kaldırılmalı” (Ö24).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimde Öğrencilerden Kaynaklı Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde öğrencilerden kaynaklı yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimde Öğrencilerden Kaynaklı Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 10: Öğrenci sorunları		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Öğrenci sayıları	Öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle eğitim sürecinde problem yaşanması	11
Öğrencilerin özel durumu	Kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda tek öğretmenin yetersiz kalması	7
	Çocuklar arasında gelişimsel farklılıklar olması	4
Diğer	Sorun yaşanmamaktadır	8

Tablo.10 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin yarıya yakınının (11 kişi) öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle sorun yaşandığını belirttiği görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların bir bölümü (7 kişi) kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda tek öğretmenin yetersiz kaldığını belirtirken, bazı katılımcılar (8 kişi) ise öğrencilerden kaynaklı herhangi bir sorun yaşanmadığını belirtmektedir. Konu ile ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Sınıftaki çocuk sayım 25 ilkokul için normal belki ama anaokulu için bu oran fazla çocuklarla birebir ilgilenemiyorum dolayısıyla çocukların gelişimlerini takip etmekte zorlanıyorum” (Ö8).

“Çocuk sayım fazla sınıftaki zaman zaman hakimiyeti sağlamakta zorlanıyorum, zaten dikkat süreleri kısa uzun süre bir etkinliğe vakit ayıramıyorlar sayı da fazla olunca iyice dağılıyorlar, sayının fazla olması eğitimin kalitesini de düşürüyor. Sınıfta 30 öğrenci olduğuna bunun adı eğitim değil bakım olur” (Ö10).

“Anaokullarında yığılma daha fazla ilköğretimde zorunlu kayıt bölgesi var ancak anaokulunda böyle bir şey yok o yüzden anaokullarında yığılma oluyor, çocuk sayısı fazla o yüzden

çocuklarla birebir ilgilenemiyorum çocuk sayısı az olsa çocuklara da daha fazla zaman ayırılabilir” (Ö15).

“Çocuk sayısı fazla her çocuğu birebir gözlemleyebilmek için bu sayının az olması gerekiyor. Kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda tek öğretmen yetersiz kalıyor, kaynaştırma olduğunda bir tane daha öğretmen olmalı” (Ö6).

“Sınıftaki öğrencim sayım fazla 20’yi geçmemeli. Kaynaştırma öğrencisi olduğunda gölge öğretmen zorunlu olmalı ve devlet tarafından ücreti karşılanmalı. Sınıfta kaynaştırma öğrencisi olduğunda ya sınıfla ilgilenirken kaynaştırma öğrencisini ihmal ediyorsun ya da kaynaştırma öğrencisiyle ilgilenirken sınıfı ihmal edersiniz. Öğretmenlerden bu konuda beklenti çok fazla ama bu şartlarda beklentilerin karşılanması imkânsız” (Ö24).

“Çocuklar arasında gelişim gerilikleri olanlar var yani yaşlarıyla uyumlu gelişim göstermiyorlar aile hiç desteklememiş kalem tutmayı bilmiyor, ona diğerlerinden daha fazla zaman ayırmak zorunda kalıyorum” (Ö11).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulun Fiziksel Olanakları İtibariyle Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin görev yaptıkları okulun fiziksel olanakları itibariyle yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulun Fiziksel Olanakları İtibariyle Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşleri

Tema 11: Fiziksel yetersizlikler		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
İç mekân alanlarıyla ilgili yetersizlikler	Sınıf büyüklüklerinin yetersiz olması	8
	Sınıf donanımının yetersiz olması	1
	Yemekhanenin olmaması	7
	Tuvalet ve lavaboların anasınıfı için uygun olmaması	4
Dış mekân alanlarıyla ilgili yetersizlikler	Okul bahçesinin yetersiz olması	10
	Okul bahçesindeki materyal ve oyuncakların yetersiz olması	7
	Okul bahçesinin anasınıfı için güvenli olmaması	3
Diğer	Sorun yaşanmamaktadır	3

Tablo 11 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre fiziksel olanaklar itibariyle yaşanan sorunlar içerisinde en çok öne çıkan bulgu okul bahçesinin yetersiz olmasıdır. Araştırma grubundaki 24 okul öncesi öğretmeninden 18’i okul bahçesinin yetersiz olması nedeniyle okul öncesi eğitimde problem yaşandığını belirtmiş-

tir. Öğretmenlerin bir kısmı (8 kişi) ise sınıfların küçük olması nedeniyle problem yaşadığını belirtmiştir. Okulun fiziksel olanakları itibarıyla yaşanan sorunlara ilişkin öğretmenlerin diğer ağırlıklı görüşü ise anasınıfının ayrı yemekhanesinin olmaması (7 kişi) nedeniyle yaşanmaktadır.

Öğretmenlerden bazılarının konu ile ilgili görüşlerini aşağıya çıkarılmıştır:

“Sınıflarımız büyüklük olarak yetersiz hareket alanımız kısıtlı hareket gerektiren etkinliklerde zorlanıyoruz. Çocukların rahat bir şekilde oyun oynayabileceği bir alan yok, enerjilerini boşaltabileceği yeşil alan yok okula yakın bir okulun parkını kullanmak zorunda kalıyoruz” (Ö1).

“Sınıfımız küçük merkezlere de böldüğümüz için alan daha da küçüldü eşyayı koyacak yer bulamıyorum, öğretmen masamda yok sürekli ayakta durduğum için sağlık problemleri de yaşadım” (Ö6).

“Tuvalet ve lavabolarımız anasınıfına uygun değil ilkokulla aynı tuvaleti kullanıyoruz” (Ö11).

“Tuvaletler uygun değil yetişkin tuvaletini kullanıyoruz” (Ö20).

“Sınıfım daracak hareket gerektiren etkinlikleri yapmakta zorlanıyoruz sürekli masa başı etkinlikleri yapıyoruz. Tuvaletimiz hiç yoktu öğretmenler tuvaletine klozet yapıldı ancak öğren-ci boyuna uygun değil” (Ö23).

“Bahçe taştan oluşuyor çıkınca çocuklar yaralanabiliyor o yüzden çıkmıyoruz. Bahçe yetersiz kum havuzu, tırmanma aletleri olmalı, fen laboratuvarı, mutfak olmalı, sportif etkinlikler için alanlar olmalı” (Ö18).

“Deney yapabileceğimiz bir köşe olmalıydı, bir mutfagımız olmalıydı. Özellikle öğrenme merkezlerimizde materyal eksikimiz var” (Ö16).

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin niteliğinin arttırılmasına yönelik önerileri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitimin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Önerileri

Tema 12: Eğitimin niteliği		
Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	(n)
Destekleyici politikalar geliştirilmeli	Okul öncesi eğitim zorunlu olmalı	6
	Veliler bilinçlendirilmeli	16
	Öğretmen eğitiminde uygulamaya daha fazla ağırlık verilmeli	6
	Bağımsız anaokulları yaygınlaştırılmalı	5
	Yabancı dil eğitimine okul öncesinden başlanmalı	1
	Öğretmenlerin kendilerini geliştirebilmeleri yönünde imkânlar sağlanmalı	7
	Okul öncesi kademesi taşınmalı eğitime dahil edilmeli	1
Maddi eksiklikler giderilmeli	Okullardaki fiziki ve maddi eksiklikler giderilmeli	7
	Okullardaki personel eksiklikleri giderilmeli	2
	Okul öncesi eğitimin tüm giderleri (oyuncak, beslenme vb.) devlet tarafından karşılanmalı	5
Diğer	Kaynaştırma öğrencileri için gölge öğretmen sağlanmalı	1
	Sınıfta bulunması gereken öğrenci sayısı ile ilgili mevzuat düzenlenmeli	1
	Okul öncesi ve ilkökul eğitim programı uyumlu hale getirilmeli	1

Tablo 12 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenleri okul öncesi eğitimin daha nitelikli hale getirilmesi için destekleyici eğitim politikalarının geliştirilmesini ve maddî eksikliklerin giderilmesini önermektedir. Öğretmenlerin en çok öne çıkan önerileri; velilerin bilinçlendirilmesi (16 kişi) ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi yönünde olanaklar sağlanmasıdır (7 kişi). Ayrıca, okul öncesi eğitimin nitelikli hale getirilmesi için öğretmen görüşleri doğrultusunda öne çıkan diğer öneriler ise sırasıyla okullardaki fizikî ve maddî eksikliklerin giderilmesi (7 kişi), okul öncesi eğitimin zorunlu olması (6 kişi), bağımsız anaokullarının yaygınlaştırılması (5 kişi) ve okul öncesi eğitimin tüm giderlerinin devlet tarafından karşılanmasıdır (5 kişi).

Öğretmenlerden bazılarının eğitimin niteliğinin arttırılmasına yönelik görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

“Öğretmenlere kendilerini geliştirebilecekleri eğitimler verilmeli, veliler bilinçlendirilmeli, okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınmalı” (Ö3).

“Okulların fiziki şartları iyileştirilmeli, eksiklikleri giderilmeli, veliler bilinçlendirilmeli, okul öncesi eğitim zorunlu olmalı” (Ö4).

“Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler ve kurslar artırılmalı, veliler bilinçlendirilmeli, bağımsız anaokulu modeli yaygınlaştırılmalı, öğretmenlik eğitiminde uygulama artırılmalı 3. Sınıfta gözlem 4. Sınıfta uygulama yapıyoruz yeterli değil. Okul imkanları iyileştirilmeli, okulların eksiklikleri giderilmeli” (Ö12).

“Eğitim zorunlu ve ücretsiz olmalı, okulların fiziksel olanakları iyileştirilmeli, materyal eksiklikleri giderilmeli, destekleyici kaynaklar, eğitim setleri sağlanmalı, beslenme devlet tarafından karşılanmalı, bütün çocuklar aynı şartlarda aynı imkanlarda beslenmeli, şu an her çocuk imkânı olduğu derecede beslenebiliyor” (Ö14).

“Yardımcı personel ihtiyacını bakanlığın çözmesi gerekiyor, veliler bilinçlendirilmeli, materyal beslenme gibi ihtiyaçlar bakanlık tarafından karşılanmalı, fiziki altyapı sağlandıktan sonra zorunlu olmalı, öğretmenlere yönelik eğitimler veriliyor ancak saatleri öğretmenlerin çalışma saatlerine uygun değil ve eğitimler uzmanlar tarafından verilmeli” (Ö15).

“Kaliteli eğitim için çevre şartları da önemli ancak eğitim verme açısından orayı farklı kılacak şey aldığı eğitim farklı bakış açılarıyla öğretmen faktörüdür. Öğretmen niteliğini kalitesini arttırmak gerekiyor, bir şey öğretecek değil de öğrenme için teşvik edici yol gösterici olmalı” (Ö17).

“Okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi verilmeli branş öğretmenleri tarafından kreşlerde özel okullarda bu yapılıyor ama devlet okuluna giden çocuklar bu imkândan yararlanamıyor fırsat eşitliğine uymuyor. Öğretmenler hep tek tip seminerlere alınıyor daha farklı seminerler verilmeli mesela ben yaratıcı drama eğitimi aldım. Aileler kesinlikle eğitilmeli hatta ailelere zorunlu eğitim verilmeli rehber öğretmen verebilir uyum haftasında tutum, davranış eğitimi verilmeli, çocuk yetiştirme konusunda eğitim verilmeli” (Ö23).

“Öğrenci sayısı maksimum 20 olacak şekilde mevzuat düzenlenmeli, mevcut sistemde sayı 24 hatta 25’in üzerine çıkabiliyor Türkiye’de okul öncesi eğitim çoğunlukla anasınıfı bünyesinde Edirne’de bile bağımsız anaokulu sayısı sadece 4, sınıfların çoğu sonradan anasınıfına dönüştürülüyor o yüzden oldukça küçük sayı da fazla olunca bir öğretmen bütün o kalabalığa nasıl yetecek o yüzden sayı ne kadar az olursa eğitim o kadar kaliteli olur (Ö9).

Araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine göre, okul öncesi eğitimde okul öncesi eğitim programları, eğitim politikaları, veliler, maddî konular, yönetim, denetim ve rehberlik, okul personeli, mevzuat, öğrenciler ve fiziksel koşullardan kaynaklanan değişik sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin önemli önerilerde buldukları görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulgularına göre, öğretmenler okul öncesi eğitim programının hem olumlu hem de olumsuz yönlerinin olduğunu düşünmektedirler. Programın esnek ve çocuk merkezli olması olumlu olarak değerlendirilirken, öğrenme merkezleri fikrinin okul koşullarına uymaması programın olumsuz yönü olarak belirtilmiştir. Programın esnek olmasının uygulanabilirliği artırdığı düşünülmekle birlikte öğrenme merkezleri fikrinin Türkiye koşullarındaki okullara uygun olmadığı bu nedenle programın uygulanabilirliğini olumsuz etkilediği, söz konusu durumun eğitim sürecini olumsuz etkileyeceği belirtilmiştir. Demircan Aydın'a (2017) göre, 2013 eğitim programının çocuk merkezli olması olumlu olarak değerlendirilirken, öğrenme merkezlerinin oluşturulmasının okul koşullarına uygun olmadığı belirtilmiştir. Köksal, Balaban Dağal ve Duman'ın (2016) bulgularına göre, okul öncesi eğitim programı olumlu özellikler taşıyan, esnek, uygulaması kolay işlevsel bir program olmakla birlikte, programın her okul ortamına uygun olmadığı ve her öğretmenin programı uygulama konusunda yeterli olmadığı belirtilmiştir. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre, okul öncesi eğitim programının öğrencilere uygun olmaması ve mevcut eğitim materyalinin ile eğitici oyuncakların yetersizliği sorun oluşturmaktadır. Bu bulgular da, araştırma bulgularını doğrulamakta ve desteklemektedir.

Okul öncesi eğitim programının uygulanmasına yönelik olarak okul öncesi öğretmenlerinin neredeyse tamamı sınıf içi malzeme ve donanım eksikliklerini, fizikî yetersizlikler dolayısıyla öğrenme merkezlerinin oluşturulamaması gibi, maddî ve fizikî yetersizlikler nedeniyle bu konuda önemli bir sorun yaşandığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Tükel'in (2017) bulgularına göre, fizikî yetersizlik nedeniyle öğrenme merkezlerinin oluşturulamaması ve sınıf içi malzeme ve donanım yetersizliği programın uygulanma sürecinde karşılaşılan problemler olarak belirtilmiştir. Işık'ın (2015) araştırmasında da öğretmenler, öğrenme merkezlerini fiziksel yetersizlikler ve materyal eksikliğinden dolayı kısmen oluşturabildiklerini belirtmişlerdir. Kandır'a (2001) göre, okul öncesi eğitimde öğretmen ve eğitim programı önemli olmakla birlikte, eğitim programının sağlıklı uygulanabilmesi için fizikî olanakların da yeterli olması gerekmektedir. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre, okul öncesi eğitimde, ana sınıflarının fizikî özelliklerinin yetersiz olması, yeterli derslik olmaması, ana sınıfında ihtiyaç duyulan ara-gereçlerin yetersizliği gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu bulgular da, araştırma bulgularını doğrulamakta ve desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, zorunlu pilot uygulama sürecinde öğrencilerin devam zorunluluğunu gerektiren yaptırımların uygulanmadığı ve uygulamanın etkili olmadığını, ayrıca pilot uygulama sürecinde okullarda fizikî altyapı yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir. Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulama sürecinde sıkıntılar yaşandığı ve uygulamanın etkili olmadığı belirtilmiştir. Araştırma bulgularını doğrular ve destekler nitelikte, Kundakçı'nın (2013) bulgularına göre, pilot uygulama sürecinde okullarda/sınıflarda fizikî altyapı yetersizliği nedeniyle sorunlar yaşanmak-

tadır. Yıldız'a (2013) göre de, okulöncesi eğitimde kalite ve fiziksel alt yapı sorunları bulunmaktadır. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre de, ana sınıfı eğitiminin isteğe bağlı olması, sorun olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, eğitim sürecinde velilerden kaynaklı yaşadıkları sorunları; eğitim sürecinde öğretmene müdahalenin fazla olması, öğretmene bakıcı muamelesi yapılması, velilerin okul öncesi eğitimin öneminin farkında olmaması, okul ve aile arasında tutum birliğinin olmaması, okulda verilen davranışın evde desteklenmemesi olarak belirtmiştir. Kaya (2013) ve Zembat'ın (2012)bulgularına göre, velilerin okul öncesini bakıcılık olarak algılamaları, bilgisiz olmaları ve okulda verilen eğitimi evde desteklememeleri temel sorun olarak belirtilmiştir. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre ise, aileler anasınıfı eğitimi yeteri kadar önemsememekte, toplantılara ve etkinliklere düşük düzeyde katılım sağlamaktadırlar. Benzer şekilde, Zayimoğlu Öztürk, Kaya ve Durmaz'ın (2015, 87), araştırma bulgularına göre, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin velilerle yaşamış oldukları en önemli sorunların başında "velilerin okul öncesi eğitimi bakıcılık olarak algılamaları ve bilgisiz olmaları" yer almakta ve velilerin okul öncesi eğitim konusunda bilgilendirilmeleri gerektiği belirtilmektedir. Bu noktada, bazı araştırma bulguları (Güleç ve Cömert, 2019), okul öncesi eğitiminin önemini ve çocuğa yönelik faydalarını ortaya koymaktadır. Ertör (2015), araştırma bulgularını destekler nitelikte okul öncesi eğitiminde, eğitimin sürekliliği açısından okulda verilen eğitimin evde devam etmesi için ailelerle düzenli ve sağlıklı bir iletişim kurulması gerektiğini önermektedir.

Katılımcılar, okul öncesi eğitimde maddî konulara ilişkin olarak öğrenci aidatları ve bütçe yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle, aidatların düzenli ve tam ödenmediği, aidat miktarlarının okul giderlerini karşılamada yetersiz kaldığı ve ailelerin aidat vermek istemediği sorun olarak sıralanmıştır. Ayrıca, sınıflara materyal/oyuncak alımı yapılamaması, kırtasiye ihtiyaçlarının karşılanamaması, yardımcı personel alımı yapılamaması ve öğrencinin beslenme ihtiyacının okul tarafından karşılanamaması gibi eksikler önemli sorunlar olarak sıralanmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, anasının bütçesinin sadece aidatlardan oluştuğu, okul aile birliği bütçesinin yetersiz olduğu bu sebeple anasına aktarılmadığı, ailelerin anasının ihtiyaç olarak görmediklerini bu nedenle aidat vermek istemediklerini bunun diğer bir nedeninin okul öncesi eğitimin zorunlu ve ücretsiz olduğuna dair medyadaki açıklamaların olduğu belirtilmiştir. Bu bulgular, Atalar'ın (2017) okul aile bütçesinin yetersiz oluşu, ailelerin maddi durumlarının kötü olması, bazı ailelerin para vermek istememesi ve ilgili Bakanlığın anasına yeterli ödeneği sağlamaması; Ada, Küçükali, Akan ve Dal'ın (2014), ailelerin okul öncesi eğitim için aidat vermek istememesi; Aksu, Taylan ve Bekman (2002) ile Tok'un (2002), öğretmenlerin okul bütçelerinin yetersiz olmasından dolayı araç-gereç alımında sıkıntılar yaşadıkları, Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) ana sınıfındaki ihtiyaçların karşılanmasında okulun maddî kaynaklarının yetersiz olması, ailelerin ana sınıfı eğitim masraflarını ödemekte zorlanması, şeklindeki bulguları ile tutarlık göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu okul öncesi eğitimde yönetimden kaynaklı sorunlar yaşandığını, özellikle ilköğretim bünyesindeki anasınıflarının geri planda kalması, önemli günler dışında okul öncesi öğretmenleriyle işbirliği yapılmaması, yöneticilerin anasınıfına gerekli desteği sağlamamaları, idarenin veliyi memnun etme odaklı davranması ve okulda alınan kararlarda okul öncesi öğretmenlerinin fikirlerinin göz ardı edilmesi sorun olarak görülmektedir. Benzer şekilde, Gündoğan (2002) ile Can ve Serençelik'in (2017) bulgularına göre, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin okulda alınan kararlara etkili olarak katılım sağlayamadıkları ve bu konuda bazı düzenlemelere ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. Demircan Aydın'ın (2017) bulgularına göre, yöneticiler okul öncesi öğretmenlerini sadece anasınıfı ile ilgili alınacak kararlara dahil ettiklerini, öğretmenlerin çalışma saatlerinden dolayı toplantılara katılmadıkları, okulda alınan hemen hemen hiçbir karardan öğretmenlerin çoğunlukla haberdar olmadıkları belirtilmiştir. Okul öncesi eğitimde niteliğin artmasında öğretmenlerin yönetime katılımlarının sağlanması ve kararlarda söz sahibi olmaları büyük önem taşımaktadır. Can ve Bayramoğlu'na (2016) göre, öğretmenlerin okul yönetim süreçlerine katılım düzeyi arttıkça, öğretmen ile yöneticiler arasındaki iletişimin daha sağlıklı olacağı ve öğretmenlerin sorumlulukların geliyeceği belirtilmektedir. Ada, Küçükali, Akan ve Dal'a (2014) göre, okul öncesi eğitimde görevli öğretmenlerin yaşadığı yönetsel sorunlar, eğitim ortamındaki verimliliği düşürmekte ve çocukların eğitimden faydalanmalarını engellemektedir. Arduç'ın (2011) bulgularına göre, ana sınıflarında görevli öğretmenler, yöneticilerin ana sınıflarına ilgisiz kaldığını, öğretmenleri dışladıklarını, basit ve gereksiz gördüklerini, Demircan Aydın (2017), ise yöneticilerin çoğunlukla belirli gün ve haftalarda okul öncesi öğretmenleriyle işbirliği yaptıklarını ve ana sınıflarının kazanç kaynağı olarak görüldüğünü belirtmeleri de araştırma bulgularını doğrular ve destekler niteliktedir.

Öğretmenlere göre, okul öncesi eğitimde denetim ve rehberlik alanında yaşanan sorunlar; müdürlerin okul öncesi temelinin eksikliği, denetimin yönerge üzerinden yapılması, denetimin eğitimsel boyutunun olmaması, denetimde kişisel ilişkilerin ön planda olması ve objektif değerlendirme yapılamaması olarak sıralanmıştır. Eski sistemde, ilköğretim müfettişleri tarafından gerçekleştirilen rehberlik ve denetim sistemi, mevcut sistemde okul yöneticileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Temiz'e (2017) göre, ilkokul bünyesindeki okullarda müdürlerin okul öncesi bilgi temeli eksikliğinden dolayı öğretmenlere rehberlik yapamayacağı, yeni rehberlik ve denetim sisteminin müdürün gücünü arttırabileceği ve bu durumun okuldaki ilişkileri bozabileceği belirtilmektedir. Can ve Gündüz'e (2016) göre, ilkokullarda yürütülecek rehberlik ve denetim faaliyetleri, bu alanda eğitimli ve yeterli olmaları koşuluyla okul müdürleri tarafından yapılabilir. Ayrıca, Can ve Gündüz'e (2019) göre, eğitimin denetimi uzmanlık gerektiren bir faaliyettir. Bu yüzden, okul öncesi eğitimde rehberlik ve denetim faaliyeti gerçekleştirecek okul yöneticilerinin gerekli uzmanlık ve yeterliğe sahip olmaları gerekmektedir.

Araştırma bulgularına göre okul öncesi eğitimde yardımcı personel eksikliği ve mevcut personelin niteliği ile ilgili sorunlar bulunmaktadır. Öğretmenler, okul öncesi eğitim, psikoloji ve çocuk gelişimi konularında eğitilmiş, çocuklarla sağlıklı iletişim kurabilecek bir yardımcı personele ihtiyaç duymaktadır. Sabancı, Altun ve Uçar Altun, (2018), Demir Yıldız (2018) ile Ada, Küçükali, Akan ve Dal'ın (2014) araştırma bulgularında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Marvin, LaCost, Grady ve Mooney'a (2003) göre, öğretmenler nitelikli erken çocukluk eğitimi için personel yetiştirilmesi, özel program geliştirilmesi ve etkinlik yürütülmesi gibi hususlarda yardıma ihtiyaç duymaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre, okul öncesi eğitimde personel eksikliği bakımından en önemli sorunlardan biri rehber öğretmen yetersizliğidir. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumları yönetici ve öğretmenlerinin norm kadrolarına ilişkin yönetmelik (MEB, 2014) incelendiğinde, eğitim kurumlarına yönelik norm kadro tahsisinde bağımsız ana okullarına rehber öğretmen norm kadrosuna yer verilmediği ve bu durumun Danıştay tarafından iptal edilerek, Bağımsız Anaokullarında da norm kadro tahsisi yapılmasına yönelik karar verildiği görülmektedir. Araştırma verilerinin toplandığı dönemde bu yönetmelik yürürlükte olup, 10 Temmuz 2019 tarih ve 30827 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde değişiklik yapılmış ve 9.madde de "Anaokulları ile ilköğretim, ortaokul ve imam-hatip ortaokullarında; rehberlik hizmetlerini yürütmek amacıyla rehberlik servisi oluşturulur. Rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinlikler ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütülür" hükmüne yer verilmiştir. Bu düzenlemenin Bağımsız Ana Okullarında rehberlik hizmetlerinin daha etkin yürütülmesi ve rehber öğretmen ihtiyacının giderilmesi bakımından önemli olduğu söylenebilir. Bu sonuçta, araştırma bulgularını doğrulamakta ve Bağımsız Ana Okullarına da rehber öğretmen kadrosu tahsis edilerek, rehber öğretmen ihtiyacının karşılanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu bulgulara göre, okul öncesi eğitim kurumlarında nicelik ve nitelik bakımından yeterli yardımcı personel ile rehber öğretmen istihdamına ihtiyaç bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin algıladıkları en önemli sorunlardan biri mola/tenefüs sürelerinin olmamasıdır. İlgili yönetmelik (MEB, 2014) incelendiğinde, okul öncesi eğitimin aralıksız 6 etkinlik saati olarak belirlendiği ve okul öncesi öğretmenlerine mola/tenefüs hakkı tanınmadığı görülmektedir. Bu durumun okul öncesi öğretmenlerinin kişisel ihtiyaçlarını karşılamada zorlanacağı için motivasyonlarını düşüreceği belirtilebilir. Bu konuda yasal düzenleme ihtiyacı olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularını destekler nitelikte, Ağgöl Yalçın ve Yalçın (2018), okul öncesi eğitimde etkinliklere ara vermeden devam edilmesinin öğretmen ve öğrencileri olumsuz etkilediğini, okul öncesi eğitimde tenefüs süresinin olmamasının önemli bir sorun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, Tok (2002), Kaya (2013), Sabancı, Altun ve Uçar Altun, (2018), ile Can ve Serençelik'in (2017) bulgularına göre, okul öncesi öğretmenlerinin tenefüs sürelerinin olmaması ve kesintisiz eğitim yapılması,

onları fiziksel ve psikolojik olarak zorlamakta, meslektaşlarıyla olan ilişkilerini ve ilişkilerini olumsuz etkilemektedir.

Katılımcılara göre, şube başına düşen öğrenci sayısının fazla olması eğitim sürecini olumsuz etkilemektedir. Okul öncesi eğitimde niteliğin sağlanabilmesi için şube başına düşen öğrenci sayısının azaltılmasına yönelik düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır. Kök vd. (2007) göre, katılımcıların tamamına yakını, okul öncesi eğitimde sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olmasını bir sorun olarak görmektedir. OECD'nin (2009) verilerine göre, sınıflardaki öğrenci başarısızlığının en önemli nedenlerinden biri sınıfların kalabalık olmasıdır. Öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda öğretmenler, öğrencilere daha fazla zaman ayırabileceği için, çocukların bireysel farklılıklarına göre etkinlikler düzenleyebilir ve onların yeteneklerini ortaya çıkarabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, okul öncesi eğitimdeki fiziksel yetersizlikler nedeniyle sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Öğretmenler, özellikle okul bahçesinin yetersiz olması, anasınıfı için ayrı yemek odasının olmaması, okul bahçesindeki materyal ve oyuncakların yetersiz olması, sınıfların küçük olması ve tuvalet ve lavaboların anasınıfı için uygun olmamasını sorun olarak sıralamışlardır. Araştırma bulgularını destekler nitelikte Özkubat (2013), okul öncesi eğitimde niteliğin fiziksel koşullara bağlı olduğunu ve gerek sınıf içi gerekse dış mekân tasarımlarının çocukların davranışlarını etkilediğini belirtmektedir. Kurşunlu'nun (2018) bulgularına göre ise, Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarının yasal fiziksel standartlarının uluslararası standartlara göre yetersiz olduğunu, okul bahçelerinin betondan oluştuğunu ve eğitsel faaliyetlere uygun olmadığı, sınıfların yetersiz olduğu belirtilmektedir. Ertör (2015), okul öncesi eğitimde sınıf alanlarının yetersiz olmasının, sınıfın yeteri kadar ısınmamasının, materyallerin yetersiz olmasının, sınıfın yeteri kadar ışık almamasının ve ortak sınıf kullanılmasının önemli sorunlar yarattığını belirtmektedir. Ayrıca, anasınıfı öğrencilerinin kullanabileceği yeşil alanın bulunmadığı, okul bahçesinde park materyallerinin yetersiz olduğu ve okul bahçesinin ortak kullanımının tehlike oluşturduğu vurgulanmaktadır. Değişik araştırma (Sabancı, Altun ve Uçar Altun, 2018; Aksoy, 2009; Doğan, 2012; Uysal, 2006) bulgularına göre, okul öncesi eğitim kurumları iç mekân alanları bakımından özellikle sınıf, sınıftaki öğrenme merkezleri, oyun odası, yemek odası, öğretmenler odası pek çok açıdan yetersizdir. Görüldüğü gibi, pek çok araştırma bulguları, araştırmada elde edilen sonuçları doğrular ve destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi eğitimin daha nitelikli hale getirilmesi için destekleyici politikalar geliştirilmesini ve özellikle maddî eksikliklerin giderilmesini önermiştir. Öneriler arasında, velilerin bilinçlendirilmesi, okul öncesi eğitimin tüm giderlerinin devlet tarafından karşılanması, zorunlu eğitime geçilmesi ve öğretmenlerin kendilerini geliştirebilmesi için teşvikler sağlanması yer almaktadır. Sildir ve Akın'ın (2017) bulgularında yer alan, okul öncesi eğitimin niteliğinin artırılması için destekleyici politikalar geliştirilmesini, maddî eksikliklerin giderilmesi ve eğitimin niteliğinin artırılması, zorunlu eğitime geçilmesi, aile eğitim-

leri düzenlenmesi, devletin eğitime daha çok malî destek sağlaması ve öğretmen niteliğinin artırılması şeklindeki öneriler, araştırma bulgularını desteklemektedir. Benzer şekilde, Gedikoğlu (2005) ve Yıldız'a (2013) göre, okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerekmektedir.

2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde (MEB, 2018), okul öncesi eğitime yönelik olarak 5 yaşın zorunlu eğitim kapsamına alınacağı, yoksul aileler için materyal desteği sağlanacağı, kırsal bölgeler için esnek zamanlı ve alternatif erken çocukluk eğitimi modelleri uygulanacağı, çocukların beslenme ihtiyaçlarının karşılanacağı ve ortak kalite standartları oluşturulacağına yönelik öngörüler önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde, 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı'na (2019) göre, erken çocukluk eğitiminde 5 yaş grubu zorunlu hale getirilerek, alternatif erken çocukluk eğitimi modelleri geliştirilecektir.

Araştırma bulgularına göre, okul öncesi eğitimde sorunların çözümü için okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmalı, okulların fizikî koşulları iyileştirilmeli, ihtiyaçlar dikkate alınarak eğitim programları güncellenmeli, yönetici, öğretmen ve personel eğitilmeli, aileler bilinçlendirilmelidir. Okul öncesi eğitimdeki mevcut rehberlik ve denetim sistemi öğretmen görüşlerine geliştirilmeli, yöneticilerin denetim uzmanlığı sağlanmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumlarında alan mezunu kişilerin yönetici olması sağlanmalı, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin yönetimde yer almaları teşvik edilmelidir. Okul öncesi eğitim uygulamalarında yeterli sayıda ve nitelikte yardımcı personel desteği sağlanmalıdır. Okul öncesi eğitim öğretmenlerini görüş ve ihtiyaçları alınarak ders süreleri ve teneffüs sürelerine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Okul öncesi eğitimde tüm kurumlarda uygulama birliği sağlayabilmek için program başta olmak üzere ortak standartlar belirlenmeli ve uygulanmalıdır. Okul öncesi eğitimin ücretsiz olması sağlanmalı ve beslenme, kırtasiye vb. giderler devlet tarafından karşılanmalıdır.

Kaynakça

- AÇEV. (2009). *Türkiye'de erken çocukluk eğitimi: Erişim, eşitlik ve kalite*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Ada, Ş., Küçükali, R., Akan, D., & Dal, M. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim sorunları, *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, (12), 32-49.
- Ağgül Yalçın, F.& Yalçın, M. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: Ağrı ili örneği. *İlköğretim Online*, 17(1), 367-383. doi: 10.17051/ilkonline.2018.413784.
- Aksoy, P. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim ortamlarının niteliğinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Tokat ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/4404/> sayfasından erişilmiştir.

- Aksu Koç A., Taylan E. & Bekman S. (2002). *Türkiye’de okulöncesi eğitimi: Hizmete duyulan ihtiyaçların saptanması ve çocuğun dil yetisi düzeyinin değerlendirilmesi araştırma raporu*. İstanbul: AÇEV.
- Ardıç, Ü. Ü. (2011). *Okul öncesi eğitiminde kalitenin geliştirilmesine ilişkin idareci, öğretmen ve veli görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atalar, N. (2017). *Okul öncesi eğitim kurumları ile ilkokul bünyesinde yaşanan yönetim sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Yakındoğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://docs.neu.edu.tr/library/6548982998.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Can, E. & Gündüz, Y. (2016). İlkokullarda çalışan öğretmenlerin, maarif müfettişleri ve okul müdürlerinin yapmış olduğu rehberlik çalışmalarından yararlanma düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(1), 1-28. doi:10.14527/kuey.2016.001.
- Can, E. & Gündüz, Y. (2019). Eğitimin denetimi uzmanlığı gerektirir mi? *Millî Eğitim Dergisi*, 48(221), 187-205.
- Can, E. & Bayramoğlu, A. (2016). Ortaöğretimde okul yönetimine katılım. K.Beycioğlu, N.Özer, K.Koşar ve İ.Şahin (Ed.), *Eğitim yönetimi araştırmaları* içinde, (s.104-125), Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. & Serençelik, G. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yönetimine katılımlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 525-542.
- Cömert, D. & Güleç, H. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 133-145.
- Demir Yıldız, C. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarının yönetiminde yaşanan zorlukların değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (18), 95-102.
- Demircan Aydın, Z. (2017). *Öğretmen ve yöneticilerin okul öncesi eğitimi değerlendirmeleri ve bu alanda yaşanan yönetsel sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir.
- Doğan, T. (2012). *Bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulu yöneticilerinin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşleri (Tokat ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir.
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG) (2008). *Eğitim izleme raporu 2008*. İstanbul: ERG
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertör, E. (2015). *İlkokullarda görev yapan anasınıfı öğretmenlerinin yaşadıkları yönetsel sorunlara ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> sayfasından erişilmiştir.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.
- Gür, B. S. ve Çelik, Z. (2009). *Türkiye’de Millî Eğitim sistemi: Yapısal sorunlar ve öneriler*. Ankara: SETA.

- Gündoğan, A. (2002). *Okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar (Denizli ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Denizli.
- Işık, N. E. (2015). *Öğretmenlerin MEB 2013 okul öncesi eğitim programı hakkında görüşleri ve programı kullanma durumları*. Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/sayfasından/erişilmiştir>.
- Kalkınma Bakanlığı. (2016). *2017- 2019 yılları orta vadeli program*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yayinlar/> web adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Kalkınma Bakanlığı. (2017). *Orta vadeli program 2018-2020*. <http://www.kalkinma.gov.tr>, web adresinden 17 Ekim 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitimin yeri ve önemi. *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı: 151. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/kandir.htm sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, N. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları araştırma raporu*. <http://www.academia.edu/6954387/> sayfasından erişilmiştir.
- Kök, M., Küçüköğlü, A., Tuğluk, M., & Koçyiğit, S. (2007). Okul öncesi eğitimin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Erzurum İli örneği). *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 160-171.
- Köksal, O., Balaban Dağal, A. & Duman, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, (46), 379-394.
- Kundakçı, S. (2013). *Tokat İli örneğinde zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/sayfasından/erişilmiştir>.
- Kurşunlu, E. (2018). *Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/sayfasından/erişilmiştir>.
- Marvin, C., LaCost, B., Grady, M. & Mooney, P. (2003). *Administrative support and challenges in Nebraska public school early childhood programmes: Preliminary study*. https://www.academia.edu/27383716/Administrative_Support_and_Challenges_in_Nebraska_Public_School_Early_Childhood_Programs_Preliminary_Study sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014, 26 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı: 29072). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm>, web adresinden sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Güçlü yarınlar için 2023 eğitim vizyonu belgesi*. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf, web adresinden 24 Mart 2019 tarihinde edinilmiştir.

Okul Öncesi Eğitim: Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2014). *Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik*. <http://www.meb.gov.tr/mevzuat/>, web adresinden 22 Ekim 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2016). *MEB 2016 faaliyet raporu*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, web adresinden 20 Ekim 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *17. Millî Eğitim Şurası*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12>, web adresinden 19 Ekim 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2019, 10 Temmuz). Resmî Gazete. (Sayı: 30827). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190710-6.htm>, web adresinden 22 Ekim 2019 tarihinde edinilmiştir.
- On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). (2019, 23 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı: 30840 (Mükerrer)). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190723M1-1-1.pdf>, web adresinden 17 Ekim 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Özdemir, M. (2019). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özkubat, S. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Sabancı, A., Altun, M., & Uçar Altun, S. (2018). Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerine göre ana sınıfı eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitimi Yönetimi Dergisi*, 24(2), 339-385.
- Sildir, E., & Akın, U. (2017). Okul öncesi eğitime ilişkin okul müdürlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 134-165.
- TED. (2007). *Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- TEDMEM. (2018). *2017 eğitim değerlendirme raporu* (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 4). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- TEDMEM. (2019). *Bir bakışta eğitim 2018*. <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/bir-bakista-egitim-2018>, web adresinden 30 Mart 2018 tarihinde edinilmiştir.
- Temiz, Z. (2017). Türkiye’de okul öncesi eğitimde denetim ve rehberlik süreci. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 8(3), 350-371.
- Tok, E. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim sorunları (Denizli ili örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından erişilmiştir.
- Tükel, A. (2017). *2013 Okul öncesi eğitim programı ile ilgili öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından erişilmiştir.

- Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD). (2005). *Doğru başlangıç: Türkiye’de okul öncesi eğitim*. İstanbul: TÜSİAD Yayını.
- Uysal, F. (2006). *Okul öncesi eğitim merkezlerindeki iç ve dış mekân organizasyonlarının eğitim yaklaşımları çerçevesinde incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2013). *Okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından erişilmiştir.
- Zayımoğlu Öztürk, F., Kaya, N. & Durmaz, E. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin görev sürecinde yaşadıkları eğitimsel sorunlar ve çözüm önerileri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 68-94.
- Zembat, R. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticisi, meslektaşları ve aileler bağlamında algıladıkları çatışma durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 203-2015.

